

מוסדי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרשת קרח תשפ"ו

• בס"ד • שנה ד' • גליון ק"נ •

כיצד לטעת בתוכנו חיי עולם

אנחנו אומרים כל בוקר "ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל אבל אנחנו עמך בני בריתך וכו'", ובוודאי שזה כך, במצב שלנו עכשיו אין כמעט הבדל בין האדם לבהמה. ודוגמה לדבר, ישנו אדם משותק שרח"ל לא פעיל כלל בכל גופו עד הגרון, אבל בראש הכל פעיל, הוא יכול לאכול ולדבר, לראות ולשמוע, בזה הוא אדם רגיל לכל דבר, הוא יכול להרביץ תורה ולנהל מפעלים, הוא יכול לעשות הכל, יש אפשרות ל"דבר" ע"י העיניים עם המחשב, והוא רק לא הולך ברגליו, ולא יכול להשתמש עם הידיים, אבל חוץ מזה הוא אדם רגיל. אבל סוס שכל גופו משותק ורק הראש עובד - הוא לא שווה כלום, כל המטרה של הראש היא כדי שהסוס ילך ויסחוב משאות.

בכדי שהחיזוק יחזיק מעמד יש להתחזק בשורשים

אם האדם יעשה חשבון מה הוא יותר אוהב, את ה'חיי עולם' או את ה'חיי שעה' - ספק גדול אם הוא באמת יאהב יותר את ה'חיי עולם', אמנם אין ספק ובוודאי שכל אחד רוצה להרגיש כך שה'חיי עולם' הם הראשונים במעלה אצלו, אבל המבחן האמיתי מתי הוא ירגיש ממורמר, האם כשלא יהיה לו פרנסה וקשיים בחיים, או בזמן שהוא למד פחות, מתי הוא ירגיש מסכן, מתי הוא יחליט שהוא צריך להשקיע יותר. כידוע, החלק של 'עבודת ד' זה החלק היותר חלש אצל האדם, אם הוא לא משקיע בזה ועובד על כך בכל כוחו, אין לו סיכוי.

יש הרבה פרצות בדור שאפשר וצריך לעורר עליהם. אבל יש לי שאלה, למה יש את הפרצה הזאת אצלנו? איך זה קורה? וההסבר בזה הוא כיוון שהאנשים רוצים להנות יותר ויותר בעולם הזה, ונהנים מזה ושקועים בזה, וממילא אין סיבה שהחיזוק יחזיק מעמד בלי השתדלות מיוחדת, בלי עבודה האדם לא משתנה להיות אדם אחר, אדם עושה לעצמו חיזוק, זה מחזיק שבוע או שבועיים, ולבינתיים היצר הרע לא הולך לישון, הוא חי וקיים, והנטיות הטבעיות של האדם עדיין קיימות, ואין שום סיכוי שהוא ישתנה רק ע"י החלטה פשוטה לעשות חיזוק מכורח התעוררות רגעית שמטבעה מוגבלת לזמן קצר, זה דברים בטלים, וגם אם יקבל ע"ע באלה ובשבועה - יתכן שיחזיק מעמד עוד קצת זמן, אבל האדם בעיקרו רוצה דברים אחרים, וזה מה שמוביל אותו פעם ועוד פעם לשוב ולטיפול בדברים האלו, א"א לפעול נגד רצונו הטבעי של האדם, לא יתכן! יש גבול באדם כמה יש אצלו אפשרות לכופ את עצמו, אבל למעלה מזה זה כבר למעלה מכוחותיו, יתכן שיצליח כך יום, יומיים, שבוע, חודש, אבל אח"כ כבר אין לו כוחות.

ולזה חז"ל תקנו לנו את לימוד המוסר, קיבלת קבלה, צריך לזה 'מנוע', משהו שיחזיק וישמר את זה. אם בגלל החלטה כיוון שיש לך חבר חולה קיבלת ע"ע קבלה לחיזוק, עובר תקופה קצרה, מתרגלים ומתפללים עליו, והכל כבר עובר, ושוב שקועים בעולם הזה.

אנו מאבדים את ה'מח'

אם אנחנו נגיד עכשיו שאנחנו רוצים באמת להשתנות, רוצים להיות בעולם אחר, אזי הקבלה תחזיק, כיוון שהאדם רודף אחרי ההנאות, ואם הוא ישנה את עצמו ויפסיק לרדוף אחרי זה - יוכל לקיים את הקבלה. ולזה יש ספרי מוסר שמלמדים אותנו באמת כיצד להפסיק לרדוף אחרי הנאות העולם הזה, וכל אחד צריך לקבל על עצמו לעסוק בהם, ללמוד את זה ברצינות, ללמוד עם האישה, ללמוד מה הקב"ה רוצה מאיתנו, למה נבראו לעולם, מה משנה כמה שנים נחיה בעולם, פחות שנה או יותר שנה, אם יגידו לך באמצע החיים שיש שנה שלמה של שביתה, "קורונה", שנה שלמה שאתה לא מתפקד, יושב בבית, אחרי שתעבור השנה זה יפריע לך, תרגיש שהפסדת משהו?

אנחנו לא חיים חיים אמיתיים, רשב"י יצא מהמערה והיה לו טענה על עם ישראל "שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה" (שבת לג:), הם מפסידים את העיקר בחיים, הוא לא הבין איך אפשר להתנהג כך, יש לך חיי עולם ובכל דקה אתה יכול להתקדם בדברים נשגבים, והנה אתה לוקח את כל זה ועוסק בהבלים.

כדי להתקרב אל ד' צריך להדבק בד' ובתורתו

האדם צריך תמיד לחשוב למה הוא חי: המסילות ישירים (פרק א') מסביר באריכות דבריו ומביא ראיות לכך "שהאדם לא נברא אלא להתענג על ד' ולהנות מזיו שכנתו", והמציאות היא שכמעט אין אנשים שחושבים כך, לא מרגישים את זה.

והסיבה לכל זה, כיוון שהוא רוצה להנות מהעולם הזה, טוב לו בחיים, זה מה שנמצא אצלו בעדיפות ראשונה, בוודאי שהוא גם לומד ומתפלל, אבל במקום שזה סותר לו את הנאות העולם הזה - שם מתחילה הבעיה. כשאדם חי ורוצה להנות מהעולם הזה ושהכל יהיה אצלו בסדר, ובדירה, פרנסה, בגדים ואוכל, הוא לא מתפשר על כלום, ולכן כשהוא מתנגש עם תורה ותפילה - ממזגים ביניהם, לוקחים קצת מפה וקצת משם, וכך נוצרת ה'בריאה' הזאת של אברך בן תורה שלומד ומתפלל, אבל מאידך מעניין אותו דברים נוספים.

ומי שמתנהג וחי כך - אין כמעט סיכוי שיתקדם ויהיה יותר אם לא יהיה לו משרה מסוימת, וגם אם הוא יהיה איזה משגיח או ראש ישיבה - אמנם הוא יתקדם מעט במשך שנה או שנתיים, אבל זה ג"כ ישחק אצלו, וכשיזקין - הכל יישאר אצלו באותה דרגה בלי שום שינוי, ובוודאי שלא זה מה שהקב"ה רוצה מאיתנו.

המסילות ישירים (שם) מוכיח את תכלית האדם בעוה"ז, "שאם תכלית בריאת האדם היה לצורך העולם הזה, לא היה צריך מפני זה שתנופח בו נשמה כל כך חשובה ועליונה שתהיה גדולה יותר מן המלאכים עצמם, כל שכן שהיא אינה מוצאה שום נחת רוח בכל עינוגי זה העולם", בשביל חיים של גשמיות הקב"ה לא היה צריך לברוא באדם נשמה כ"כ גבוהה, זה מוכח מיניה וביה, לאדם יש נשמה גבוהה, ובשביל כל תענוגי העולם הזה לא צריך כלל נשמה גבוהה. והאדם חושב שאמנם יש לו נשמה גבוהה אבל הוא לא מנצל מזה אלא מעט מן המעט מהיכולת.

"ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל"

ואפשר להגיד את זה בצורה יותר פשוטה, אדם רגיל חי בעולם, וכמו שכבר הזכרנו, הוא רוצה פרנסה, משרה, בית, משפחה, הוא רוצה לחיות טוב, ואם זה באמת כל המטרה - לא היה צריך בשביל זה מוח כ"כ גדול. הרי כל האנושות על כל הצלחותיה בפיתוח העולם - עדיין המטרה של כל אחד בכל עיסוקיו זה לחיות טוב ולהנות מהחיים, והרי זה גם שאיפתם של בעלי החיים כולם, והם עושים את זה בהצלחה כדאמרין בגמרא (קידושין פב.) "רבי שמעון בן אלעזר אומר ראית מימך חיה ועוף שיש להם אומנות והן מתפרנסין שלא בצער וכו'", וממילא לא רק הנשמה הגבוהה של האדם מיותרת לכאלו חיים, אלא כל המוח מיותר. ציפור קטנה גם כן בונה לעצמה בית, ויש לה אפרוחים, ואוכלת ונהנית מהחיים, ומספיק לה מוח קטן כראש של סיכה, היא לא צריכה שום דבר נוסף, רק זה מספיק לה. בשביל לחיות טוב מספיק לאדם מוח של ציפור, הוא יכול לבנות לעצמו בית כדי לחיות ולהנות, כל חיה יודעת איך לשרוד לבדה ע"י השכל שיש לה, מה שיש להם בשכל מספיק בשביל זה.

והנה האדם לוקח את השכל העצום שיש לו, שכל שאין שום מחשב בעולם שיכול להכיל את מה שיש בו, במוח אחד יש פעילות יותר גדולה ממרכזיית טלפונים הכי גדולה בעולם, פעילות לא נתפסת, ואם אחרי שיש לאדם את כל זה הוא רק נהנה עוד קצת בעולם הזה - כל המוח שלו מבוזבז לגמרי, האדם לוקח את המוח הגדול שיש לו ונהנה מגלדה... ע"פ האמת זה כמעט גובל בשיגעון, כמו שתמצא מחשב הכי גדול בעולם, וכל מטרתו תהיה כדי שהמחשב ישרוד, שלא יתקלקל, ובשביל זה לא צריך שום מחשב משוכלל, כל מכונה פשוטה עושה את זה.

אנחנו חיים בטעות, חיים בצורה לא נכונה, בעולם הדמיון, אם לאדם יש מוח כל כך גדול יש סיבה לכך, יש תפקיד למוח.

יש לאדם הרבה טבעים, יש מי שרוצה כבוד, ויש מי שמקנא, ויש מי שיש לו תאוות, וזה תופס את האדם כברזל 'צבת', וכל פעם שהוא מחליט לתפוס חיזוק - אם הוא לא באמת משתנה, הוא מתחזק לתקופה קצרה, ואח"כ חוזר למה שהיה, הוא לא השקיע במקום הנכון, הוא השקיע בתוצאה לא בסיבה.

"התורה מכשרתו ללכת בדרכי ד'"

כתוב בתורה (דברים י', י"ב) "ועתה ישראל מה ד' אלוךך שאל מעמך כי אם ליראה את ד'... ולאבה אתו", ומקשיני בגמרא (ברכות ל"ג): "אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא וכו' אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא", והק' הנצי"ב בהעמק דבר (דברים, שם) "ויותר מזה קשה הא דאיתא בגמ' אטו יראה מילתא זוטרתא היא. ומשני אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא. והפלא שהרי לא יראה לבד קא חשיב ולמה זה הקשה על יראה יותר מעל אהבה ולעבוד בכל נפש", הרי יראה זה דבר יותר קל מאהבה, ולמה הגמרא שואלת רק על יראה.

מתרץ הנצי"ב תירוץ נורא מאוד "ראשיכם שבטיכם. שהם הראשים מנהיגי הדור. והם הנקראים עוסקים בצרכי צבור. שהם אינם רשאים להבטל מזה לא לעסוק באהבה ודביקות שהרי בזה לא תהיה שקידתו בעבודת הצבור תמה וכו', וא"כ מה ד' שואל מראשי ישראל הלא לא אהבה ודביקות ולא שמירת מ"ע אלא יראה. היינו שיהא שקוע תמיד ביראת ד'. באשר מי שהוא ראש ועוסק בצרכי רבים עלול לבוא להנאת עצמו וכבודו במעשיהם. ולראות לטוב למי שחונף לו ולהיפך למי שיגע בקצה כבודו יעלים עיניו מלראות בצר לו או אף תמצא ידו להרע לו וכו', אכן זקני הדור שהם ת"ח עמלי תורה עליהם מוטל מצות אהבת ד' ודביקות הרעיון בו ית' בכל לב ונפש. ומצות מעשיות בכל

מיני דקדוקים היותר אפשר. שהרי התורה מכשרתו לכך וגם ללכת בדרכי ד' מה הוא רחום כו' וכמש"כ הרמב"ם בהל' ת"ת שתי"ח משונה בכל דרכיו מאיש המוני במאכלו ובהילוכו ובדיבורו כו' וכ"ז הקב"ה שואל מעמו", ישנם ב' סוגי אנשים, מי שרוצה אהבת ד' יכול להגיע לזה בקלות, כל ימיו ילמד תורה ויתפלל ויגיע לבד לאהבת ד', אבל כאן הכוונה היא לאנשים אחרים, אנשים העוסקים בצרכי צבור, והם לא יכולים להגיע לאהבת ד' כיון שהם עוסקים בעוד דברים, והוא צריך קודם יראת ד' שתעצור אותו מלהיות פרנס עם גאוה, שיעשה הכל רק לשם שמים, ולו אין איך להשיג יראה.

רואים מזה דבר מבהיל, אין שום בעיה וקושי להשיג אהבת ד', מי שלומד ומתפלל כל היום ועוסק בספרים הקדושים - ממילא הוא אוהב את הקב"ה, זה דבר פשוט. ידוע שהנצי"ב היה בוכה כל יום ב"אהבה רבה", והוא אומר לנו כאן שאם האדם מצהיר מפורש שהוא מחפש אהבת ד', אין לו שום בעיה, שיפסיק לחפש מותרות וילמד ויתפלל כל היום - והוא יהיה כבר מסודר, והבעיה היא שאנחנו רוצים את הכל ביחד, ואין כזה דבר שיהיו שתי הדברים ביחד כמש"כ החובות הלבבות, לא שייך שיהיה אהבת עולם הזה ואהבת עולם הבא בכלי אחד, זה כמו כוס שיש בו מים ואש ביחד, דבר הנוגד לדבר השני.

התורה נמשלה גם לאש וגם למים, ומפרש ר"א חבר באור תורה שהתורה הרי היא בעצם אש, והסיבה שזה נקרא גם מים היא כיוון שהיא מכבה את האש של העולם הזה. וגם יצר הרע נמשל לאש, הגמרא (יומא ס"ט): מספרת "אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים", והאש של התורה מרפא את האש של היצר הרע, אנחנו מחזיקים את ה"תורה תבלין" שעושה לנו את הכל.

(מתוך עצרת חיזוק לבוני הישיבה לרפואת אחד מבני החבורה - סיון תשפ"א)

אור חדש: "שומרים לבוקר" - ליקוט שיחות ומאמרים מרבינו מרן שליט"א בענייני ציצית תפילין ומזוזה

מתוך הקונטרס החדש שיצא לאור אמש לרגל שמחת הישיבה - נישואי נכדתו של רבינו הגדול מרן שליט"א בת מודינה הנ"מ קופמן שליט"א - יום חמישי כ"ו סיון תשפ"ו עה"פ "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ד'", דרשו חז"ל (מנחות מ"ג ב) "שקולה מצוה זו כנגד כל המצוות". ופי' רש"י "שמנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג". חמשה קשרים כנגד חמשה חומשי תורה, "ולא יפחות משבע כנגד שבעה רקיעים" (מנחות ל"ט א), וגם כנגד ז' ספירות, ומנין הכריכות כנגד שם הוי"ה. וארבע כנפות כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמרו במצרים והוצאתי וגאלתי ולקחת"י (רש"י בחומש). ותימה לפי זה אמאי מצוה רבתא כזו אינה חיוב על כל גברא, וברצונו לובש בגד ד' כנפות וברצונו לא לובש. ונבאר יסוד הדבר הא דשקול כנגד תרי"ג מצוות, דהנה כתב רבינו יונה (שער שני אות י') שהמקבל על עצמו לשמור כל התורה מעלה עליו הכתוב כאילו כבר עשה, "ומעתה אשר קבל כזאת במחשבתו וגמר עליו ככה בלבבו, קנה לנפשו זכות ושכר על כל המצות והמוסורים, ואשריו כי צדק נפשו בשעה קלה! וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה "יולכו ויעשו בני ישראל", וכי מיד עשו? והלא לא עשו עד ארבעה עשר לחדש? אלא כיון שקבלו עליהם לעשות מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו מיד. ואמרו כל שמעשיו מרובים מחכמתו חכמתו מתקיימת. שנאמר "נעשה ונשמע".

ומעתה, הלוכש ציצית כדי שיזכור ויקיים כל המצוות, הרי הוא כאילו קיים כל התורה. ולכך אדרבה, אם היה חיוב ציצית כמו תפילין אין במעשה הלבשה מעשה קבלה, אבל אם לובש הציצית במטרה זו הרי זה קבלה מחדש. והכוזרי מבאר (מאמר שלישי י"ז), שבאמירת 'ויצי' אחרי קריאת שמע בהחזקת הציצית, האדם מתחייב לקיים בזה את כל התורה, וכלשונו שם: "ברכת אמת ויציב הכוללת עניינים המחייבים את קבלת על התורה, כי לאחר שנתבררו לו כל הדברים שהזכרנו והבינם והכירם, כאילו אסור אסור על נפשו והעיד עדים כי מקבלם הוא עליו כשם שקיבלום אבותיו לפניו, וכי כך יקבלום בניו עד עולמי עד, וכן הוא אומר בהמשך הדברים - על אבותינו ועלינו ועל בנינו ועל דורותינו, דבר טוב וקיים חק ולא יעבור". ומבואר שלא רק שלבשת הציצית שקול כנגד כל התורה, אלא שהלובש ציצית כאילו מקבל עליו כל התורה, ולכן זה אי אפשר ולא היה בגדר "קבלה", אם זה היה חיוב ממש על כל גברא.

כתוב בחינוך (מצוה ט"ז) "כל מי שיש לו מזוזה בפתחו וציצית בבגדו ותפילין בראשו מובטח לו שלא יחסא, לפי שאלו מצוות תמידיות ונפעל בהן תמיד" ואם האדם מתבונן ולובש תפילין וציצית עם מחשבה ויש לו מזוזה הוא מוגן, וזה המהלך ששומר אותו ולכן צריך את המסגרת הזאת.

וגבי תפילין כ' בפסוק (שמות י"ג ט) "למען תהיה תורת ה' בפיך" וכתב החינוך במצוות תפילין (מצוה תכ"א) "ורצה המקום לזכותנו אנחנו עם הקודש, וציוונו להעמיד שומרים גבורים סביב לה, והם שנצטוו לכל נפסיק דברי תורה מפינו יומם ולילה, ושניתן ארבע ציציות בארבע כנפות כסותנו ומזוזה בפתחינו והתפילין בידנו ובראשינו, והכל להזכירנו למען נחל מעושך ידנו ולא נתור אחרי עינינו ואחרי יצר מחשבות לבנו", מי שכל היום נמצא רק בתפילה ובלימוד הוא לא עושה בחיים שלו שום דבר רע, הוא רק לומד ואין לו שום דברים אחרים, וזה העצה הכי טובה לאדם להינצל מכל החטאים של היסח הדעת.

וממילא מה שכתוב בפרשה שהתחילו עם שבחים גדולים כ"כ על עם ישראל ונגמר עם אסון כ"כ גדול של המגפה, זה בא להראות לנו שזה יכול להיות שאדם בהתחלה הוא בשיא הגדלות ואח"כ כשמגיע לדברים פשוטים ברגע של היסח הדעת הוא נופל, כיון שאין עליו שמירה, וכל אחד צריך לשמור על עצמו, וכל התקנות חז"ל עם גזירותיהם נועדו לשמירה. המסילת ישרים אומר שגם אחרי שיש תקנות חז"ל כ"א מחויב לעשות לעצמו עוד גדרים, שכ"א ידע אצלו איה חששות יש לו וממה צריך להזהר, ולמשל בהלכות שבת יש בלי סוף גזירות אולי כך ואולי כך כדי להתרחק מהאיסור כמה שיותר, וכך יש גם בכל דבר אבק איסור, ואיסור, והכל הוא בגדר של שמירה והרחקה.

ולכן אם נשים לב לכל מה שקורא עכשיו בדור, אנחנו צריכים להיות בתוך עצמנו בכל הכוח ובכל החשק וזה מציל, וזה מציל גם חלילה מהמגפה הזאת בעצמה, וגם את עצמנו מההפרעות שיש לנו בעולם שהכל מסוכן עכשיו.

וכ"א צריך להתפלל כל יום בשמו"ע שהכל ימשיך ויהיה בשקט ולא יהיה שום מפריע, ומי יודע מה עוד תלוי בנו בעתיד, כ"א מבין ורואה שכל העולם נמצא בסכנה גדולה, וכל הבני תורה ומוסדות התורה והישיבות נמצאים בסכנה גדולה וכעת זה עת סכנה, ובסכנה עושים גם מה שתמיד לא עושים ונדרש מאתנו דברים שלא תמיד עושים, להדבק בתורה ובתפילה ולא לזלזל בשום דבר, ולהיות מורחקים מכל מפריע, ואם אנחנו נעשה את כל מה שביכולתנו לברוח מן הרע, ממילא הבא לטהר מסייעין בידו, וזה ההבטחה של הקב"ה שבדברי תורה ובכל דבר טוב מי שרוצה הוא עוזר לו "הרחב פיך ואמלאהו". והקב"ה יעזרו שאנחנו נהיה מוכנים לזה שלא נתעסק בשום דבר אחר מלבד השאיפה לגדול בתורה וביראת שמים, ולזה יש הבטחה, וזה יכול להציל את כל המצב של כל הדור פה, וזה מוטל על כל אחד לברוח ולהתרחק מהבלי הרחוב, ולהיות ספון רק באהלה של תורה.

י"ל ע"י מכון 'צור התורה'
לתרומות והנצחות:
02-302-4186
לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:
mzh0747@gmail.com

הוקדש לעילוי נשמת
ראש מתיבתא דלייקווז
מרן הגאון רבי יוסף חיים שניאור
בן מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל
נלב"ע ג' תמוז תשנ"ב

לעילוי נשמת ראב"ד תל אביב
הגאון הגדול רבי שמואל ברוך בן
רבי חנוך העניך דרנר זצוק"ל
נלב"ע ל' סיון תשנ"ג
הנצח נ"י יעיד דודנו הרב רבי שמואל ברוך איזנעל שליט"א

לעילוי נשמת
הגאון הגדול רבי דב אהרן
בן רבי אברהם יעקב זלניק זצוק"ל
נלב"ע כ"ג סיון תשפ"ו
הנצח נ"י בני התנופה ה"ו